Tweede Kamer, (groot project) PALLAS

VERSLAG VAN EEN COMMISSIEDEBAT
Concept

De vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport heeft op 24 juni 2026 overleg gevoerd met mevrouw Hermans, minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, over:

- **de brief van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 23 april 2026 inzake derde voortgangsrapportage PALLAS-nieuwbouwprogramma (33626, nr. 43);**
- **de brief van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 11 mei 2026 inzake accountantsrapport ADR bij derde voortgangsrapportage PALLAS-nieuwbouwprogramma (33626, nr. 44);**
- **de brief van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 17 juni 2026 inzake uitvoering van de motie van het lid Ten Hove over inzicht in de ontmanteling van de HFR in Petten (Kamerstuk 33626-37) (33626, nr. 45);**
- **de brief van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 18 juni 2026 inzake kabinetsreactie op rapport "Bouwen op ervaring" van SEO Economisch Onderzoek (33626, nr. 46).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
Mohandis

De griffier van de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
Esmeijer

Voorzitter: Mohandis
Griffier: Sjerp

Aanwezig zijn zeven leden der Kamer, te weten: Van den Berg, Bushoff, Krul, Maeijer, Mohandis, Vervuurt en Wendel,

en mevrouw Hermans, minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Aanvang 14.02 uur.

De **voorzitter**:
Ik open dit commissiedebat. Welkom bij het commissiedebat (Groot project) PALLAS. Hé, nu gaat er opeens een lange stemmingsbel. Ik schors dus nog heel even, want de bel duurt een minuut. We beginnen zo weer, maar we wachten even tot de bel is afgelopen.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De **voorzitter**:
Welkom bij het commissiedebat (groot project) PALLAS. Ik heet alle aanwezigen hier, diegenen die het op afstand volgen, de Kamerleden en de minister van harte welkom bij het debat. We hebben straks drie minuten spreektijd per fractie. Er zijn twee interrupties in de eerste termijn van de zijde van de Kamer. Aangeschoven zijn de heer Vervuurt van D66, straks de eerste spreker, de heer Krul van de CDA-fractie, mevrouw Wendel van de VVD, mevrouw Maeijer van de PVV, de heer Bushoff van PRO en de heer Van den Berg van JA21. Ik moet er even bij zeggen dat hij formeel geen lid is van de commissie, maar ik kan mij voorstellen dat deze commissie het u gunt om uw inbreng te doen. Van harte welkom. U heeft ook aangegeven andere verplichtingen te hebben. Dat komt helemaal goed. Ik probeer wel echt te koersen op de eindtijd, maar dat ligt ook een beetje aan de Kamerleden. Meneer Vervuurt, aan u het woord.

De heer **Vervuurt** (D66):
Ja, dank u wel, voorzitter. PALLAS gaat voor D66 eigenlijk maar over één ding en dat is betere zorg. Medische isotopen maken vandaag al diagnoses en behandelingen mogelijk voor duizenden patiënten. De verwachting is dat nieuwe therapieën met isotopen de komende jaren een steeds grotere rol gaan spelen in de behandeling van onder andere kanker. Dat biedt perspectief voor patiënten en maakt het belangrijk dat we investeren in de infrastructuur die daarvoor nodig is. Daarom steunt D66 de bouw van PALLAS. Tegelijkertijd moeten we scherp blijven op de risico's, de planning en de financiële houdbaarheid van het project.

Voorzitter. Laat ik beginnen met de voortgang van het project zelf. Uit de voortgangsrapportage blijkt dat het gedetailleerde ontwerp inmiddels opnieuw vertraging heeft opgelopen. NRG PALLAS verwacht nu ongeveer zes maanden extra vertraging ten opzichte van de eerdere planning. D66 begrijpt dat bij een project van deze omvang niet alles volgens plan verloopt, maar kan de minister aangeven welke concrete maatregelen worden genomen om te voorkomen dat deze vertraging in het detailontwerp straks ook leidt tot verdere vertragingen in de bouwfase? Wanneer verwacht de minister meer duidelijkheid te kunnen geven over eventuele gevolgen voor de uiteindelijke oplevering van het project?

Voorzitter. Een tweede punt gaat over de businesscase. In de voortgangsrapportage lezen we dat de Canadese CANDU-reactoren de markt voor lutetium-177 betreden. Daardoor ontstaat prijsdruk op een van de belangrijkste therapeutische isotopen en dreigt verlies van het marktaandeel van NRG PALLAS. Om die reden wordt de businesscase op dit moment geactualiseerd. Dat roept voor mijn fractie een aantal vragen op. Wanneer kan de Kamer een geactualiseerde businesscase verwachten? Kan de minister meer inzicht geven in de mate waarin de toekomstige exploitatie van PALLAS afhankelijk is van lutetium-177? De kracht van PALLAS is immers juist dat het een breed aanbod aan diagnostische en therapeutische isotopen kan produceren. Maar hoe verhouden de opbrengsten van lutetium-177 zich dan tot die van andere isotopen waarop de businesscase is gebaseerd? Daarnaast onderzoekt NRG PALLAS een mogelijke vermogensverhoging van 25 megawatt naar 30 megawatt om de concurrentiepositie te versterken. Kan de minister aangeven welke gevolgen dit kan hebben voor de planning, de kosten en de verwachte exploitatie van het project?

Voorzitter. Tot slot wil ik stilstaan bij de Strategische Onderzoeksagenda TRT. Wat D66

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

betreft raakt die precies aan waar PALLAS uiteindelijk voor bedoeld is, namelijk betere behandelingen voor patiënten. Deze agenda laat zien dat radionuclidentherapie zich snel ontwikkelt en dat er grote kansen liggen om patiënten in de toekomst beter en gerichter te behandelen. Een reactor alleen is dan niet voldoende. Een isotoop wordt pas een behandeling als er ook onderzoekers, productiefaciliteiten, klinische studies, data-infrastructuur en samenwerkingen zijn om die stap naar de patiënt mogelijk te maken. Daarom vraag ik de minister hoe zij opvolging gaat geven aan de prioriteiten uit deze onderzoeksagenda. Kan zij concreet maken hoe deze agenda wordt betrokken bij bredere keuzes van het kabinet rond innovatie in biotech en het investeringsklimaat? Welke rol ziet zij daarbij voor initiatieven als NUCMED-NL, die juist proberen om de hele keten van onderzoek, ontwikkeling en toepassing te verbinden?

Voorzitter. D66 ziet PALLAS als veel meer dan een bouwproject; het is een investering in de zorg van de toekomst. Daarom moeten we ervoor zorgen dat het project beheersbaar blijft, financieel houdbaar is en uiteindelijk ook daadwerkelijk oplevert waarvoor we het doen: een betere behandeling voor patiënten.

De **voorzitter**:
Zo, netjes. Ik dacht ook dat u vier minuten had, maar het is echt drie minuten. Meneer Krul, uw minuten gaan in. O, sorry, er is een interruptie voor D66. Excuus, meneer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (JA21):
Hindert niks, voorzitter. Dank u wel. Ik hoor de heer Vervuurt zeggen dat PALLAS voornamelijk om de medische isotopen en dus om de behandeling van kanker en dergelijke gaat. Hoe kijkt D66 aan tegen de mogelijkheden van NRG PALLAS voor de nucleaire sector? Ze doen daar heel veel onderzoek en een groot deel van onze nucleaire kennis zit daar, dus moeten we dat niet verder uitbouwen?

De heer **Vervuurt** (D66):
Volgens mij laat het onderzoeksrapport dat voorafgaand aan de vorige debatten door NRG PALLAS is gepubliceerd, zien dat wij met het bouwen van deze PALLAS-reactor kennis opdoen die ons ten gunste kan komen bij het realiseren van kernreactoren, waaronder SMR's. Het lijkt mij heel mooi als wij alle kennis die wij daarbij opdoen die breder gebruikt kan worden, benutten. Ik denk dat we daar dus vooral zo veel mogelijk gebruik van moeten maken.

De **voorzitter**:
Uw laatste interruptie gelijk.

De heer **Van den Berg** (JA21):
Zo zijn we er snel doorheen, voorzitter. Ik vraag mij eerder af of we er niet meer op moeten inzetten. Wat er nu al is aan kennis, is een feit, maar we zouden toch veel verder kunnen uitbouwen? Het is ook juist een economische kans voor Noord-Holland Noord. Ik kom zelf uit de provincie. Daar kan nog veel meer in geïnvesteerd worden, met alle kennis en kunde die daar zit. Als we op die manier bijvoorbeeld aan onze strategische autonomie kunnen werken of er een kennisproduct of een exportproduct van kunnen maken, zou dat dan niet heel erg mooi zijn voor de bv Nederland?

De heer **Vervuurt** (D66):

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Ik sluit me helemaal aan bij de woorden van de heer Van den Berg in de zin dat het heel mooi is om alle koppelkansen die er bestaan, te benutten. Ik vind aan dit verhaal wel het volgende wat ingewikkeld. Het is in zekere zin natuurlijk een kernreactor voor het realiseren van medische isotopen, maar dat is voor mij wel de kern van beestje. Dat is ook waarom we er hier, in de commissie-VWS, over praten. Het doel is namelijk om die medische isotopen te realiseren. Op het moment dat we dus in het kader van het ontwikkelen van deze reactor dingen kunnen opdoen die ons helpen op bijvoorbeeld het gebied van energie-infrastructuur, vind ik dat heel mooi. Om dat te verheffen tot een doel op zich, vind ik dan misschien weer net een stap te ver gaan, maar ik vind het ook een heel abstract concept, dus ik zou daar misschien wel wat verder over van gedachten willen wisselen met de heer Van den Berg.

De **voorzitter**:
Het CDA.

De heer **Krul** (CDA):
Voorzitter, dank u wel. Het CDA staat positief tegenover het PALLAS-project, niet alleen omdat hiermee de productie van medische isotopen voor duizenden patiënten wordt veiliggesteld, maar ook omdat dit project inmiddels veel meer is geworden dan alleen de vervanging van een reactor. PALLAS is uitgegroeid tot een strategische investering in Nederlandse kennis en innovatie en Europese weerbaarheid. Ik vind het bijna jammer dat ik de vraag van de heer Van den Berg niet kreeg. In een wereld waarin afhankelijkheden steeds zichtbaarder worden, is het van groot belang dat Nederland beschikt over hoogwaardige nucleaire kennis en infrastructuur. Dat belang wordt door dit kabinet nadrukkelijk onderstreept. Ik zou het fantastisch vinden als de scope van PALLAS op die manier uitgebreid kan worden. Denk bijvoorbeeld aan een campus of, met een heel lelijk woord, een ecosysteem van nucleaire kennis die we uiteindelijk zelfs kunnen exporteren.

Voorzitter. We moeten wel scherp blijven op de uitvoering van het project. Uit de voortgangsrapportage blijkt dat de afronding van het detailed design opnieuw achterloopt op eerdere planning, waardoor ook de inkoop van onderdelen met lange levertijden onder druk komt te staan. We begrijpen dat dat hoort bij zo'n groot project, maar we willen wel weten hoe de minister dit beoordeelt. Acht zij het risico aanwezig dat deze vertraging uiteindelijk gevolgen heeft voor de verdere bouwplanning? Welke concrete maatregelen worden daarop genomen?

Daarnaast ziet het CDA dat de internationale markt voor medische isotopen in beweging is. De toetreding van Canadese producenten kan gevolgen hebben voor de businesscase van PALLAS. NRG PALLAS werkt daarom aan de actualisatie van deze businesscase, die later dit jaar aan het ministerie wordt aangeboden. Kan de minister toezeggen ons zo snel mogelijk over de uitkomsten daarvan te informeren? Worden er al scenario's onderzocht om de concurrentiepositie op de lange termijn te versterken? We hebben het eerder gehad over de waardeketen en het mogelijk opschuiven daarin. Hoe bekijkt de minister dat?

Tot slot, alweer, de governance. De Auditdienst Rijk doet opnieuw aanbevelingen op het gebied van de programmabeheersing, het risicomanagement en het financieel toezicht. Ook constateert de ADR dat er eind '25 een betaling heeft plaatsgevonden die groter was dan op dat moment strikt noodzakelijk was. Het ging niet om extra geld, maar het

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

gaat wel om zorgvuldigheid. Kan de minister aangeven welke aanbevelingen van de ADR zijn opgevolgd en welke aanbevelingen zij zelf als urgent beschouwt?

Voorzitter. Wij steunen het project PALLAS, juist omdat dit van grote waarde is voor patiënten, met maar liefst 30.000 behandelingen per dag, mind you, voor onze kennispositie én voor Europa. We moeten ervoor zorgen dat we het beheersbaar, transparant en toekomstbestendig houden. Daar zal het CDA op toetsen.

Dank u wel.

De **voorzitter**:
Binnen de tijd. Dank u wel. Dan komen we bij de volgende spreker: mevrouw Wendel van de VVD-fractie.

Mevrouw **Wendel** (VVD):
Voorzitter. Afgelopen maandag stond ik met collega Van den Berg letterlijk in de nieuwe PALLAS-reactor. Het is heel indrukwekkend om te zien dat dit in Nederland gebeurt en dat we zo'n belangrijke positie hebben als het gaat om medische isotopen. De nieuwe PALLAS-reactor gaat Nederland en Europa voorzien van medische isotopen die nodig zijn om onze patiënten blijvend kwalitatieve en betaalbare zorg te bieden. Het zorgt ervoor dat we verschillende vormen van kanker gericht kunnen diagnosticeren en behandelen. Iedere dag zijn er wereldwijd 30.000 patiënten afhankelijk van de medische isotopen van NRG PALLAS. Deze reactor zorgt ervoor dat Nederland zijn strategische positie op de wereldmarkt van isotopen behoudt. Hierdoor worden we niet verder afhankelijk van landen waarvan we gewoon echt niet afhankelijk willen zijn.

Voorzitter. Het is belangrijk dat de bouw wordt voortgezet, maar tegelijkertijd moeten we kritisch kijken naar publieke projecten die veel geld kosten en het gemak waarmee er meer kosten gemaakt worden, die oplopen tot in de tientallen miljoenen. Hoe gaat de minister ervoor zorgen dat de kosten beheersbaar blijven en er niet ieder jaar tientallen miljoenen bij hoeven? In de vorige Kamerbrieven vertelde de minister dat door de geopolitieke en economische situatie in de wereld de prijs van grondstoffen, materialen en werkzaamheden hoger was geworden. Wat is nu de stand daarvan, gezien de onrust in de wereld?

Daarnaast staat de voortgang van het detailed design van de PALLAS-reactor onder druk, mede door de mogelijke vermogensverhoging van 25 megawatt naar 30 megawatt. De minister gaf aan dat het zes maanden vertraagd was en dat zij verwachtte dat het in juni klaar zou zijn, maar dat wordt nu in december. Hoe zorgt de minister ervoor dat het niet nog verder vertraagd? Gevolg is dat ook de planning van inkoop van onderdelen met een lange levertijd onder druk staat. Wat zijn de gevolgen hiervan en wat wordt er gedaan om dit zo veel mogelijk te beperken? Verder adviseert de accountant om budgetmutaties gestructureerd bij te houden en deze op te nemen in de voortgangsrapportages om de meerjarige ontwikkeling in het kader van de regeling grote projecten goed te kunnen volgen. Kan de minister toezeggen dit te zullen doen, zodat de Kamer haar controlerende taak beter kan vervullen?

Tot slot noem ik het leren voor de toekomst. Sinds de oplevering van de kerncentrale in Borssele in 1973 is er in Nederland geen nieuwe kernreactor gebouwd. Hoe zorgt de minister dat de kennis die nu wordt opgedaan straks goed gebruikt kan worden voor de

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

bouw van kerncentrales in Nederland? Hoe kan het project PALLAS het nucleaire cluster verstevigen? In hoeverre is de staatssecretaris van KGG aangehaakt? Worden er bijvoorbeeld koppelkansen gemaakt met de ontwikkelingen bij SMR's? Er zijn in Nederland een aantal mooie innovatieve bedrijven die grote stappen zetten met kleine reactoren. Wat de VVD betreft zou het goed zijn als zij kunnen meeprofiteren met de ervaringen die worden opgedaan met het project PALLAS.

Voorzitter, normaal gesproken doe ik altijd mijn stinkende best om mijn inbreng begrijpelijk en in makkelijke taal te verwoorden, maar voor dit onderwerp in deze drie minuten ben ik er niet in geslaagd om echt goed uit te leggen wat medische isotopen zijn en wat het allemaal inhoudt. Ik hoop dat u mij dat vergeeft voor vandaag, voorzitter.

De **voorzitter**:
Ik had vanochtend tijdens de procedurevergadering ook best wel moeite om al die medicijnnamen goed uit te spreken, dus ik ken dit gevoel en ik deel dat met u. Mevrouw Maeijer.

Mevrouw **Maeijer** (PVV):
Voorzitter, dank u wel. De bouw van PALLAS klinkt misschien als een technisch bouwproject in Petten, maar uiteindelijk gaat het gewoon over patiënten. Medische isotopen worden namelijk gebruikt bij diagnoses en behandelingen, bijvoorbeeld bij kanker. Juist omdat dit zo belangrijk is, moeten we ook scherp zijn op de risico's. PALLAS is een groot en duur project en bij grote projecten gaat het vaak niet ineens mis. Het begint meestal met vertraging, extra werkzaamheden, een planning die opschuift en kosten die langzaam oplopen. Daarom moet de Kamer hier scherp op blijven.

Uit de derde voortgangsrapportage blijkt dat er voortgang is, maar ook dat het technisch ontwerp nog steeds achterloopt. Dat is niet zomaar een detail; het is de grootste zorg, lezen we. Als het ontwerp niet op tijd af is, kunnen onderdelen met een lange levertijd ook later worden besteld. Dan schuift de planning verder op en wordt het risico op extra kosten groter. Daar komt bij dat er ook wordt gekeken naar een mogelijke verhoging van het vermogen van de reactor van 25 megawatt naar 30 megawatt. De PVV wil daarom helder van de minister horen hoeveel vertraging nu realistisch is. Welke extra kosten kunnen hieruit voortkomen? Welke gevolgen heeft een scopewijziging?

De minister schrijft dat PALLAS bv bezig is met een actualisatie van de businesscase om de effecten van de marktontwikkeling in kaart te brengen en waar nodig maatregelen te treffen. Voorzitter, in navolging van mevrouw Wendel ga ik het vragen: kan de minister mij in jip-en-janneketaal nog eens uitleggen wat hier nu precies staat, maar vooral wat het nou eigenlijk betekent? Hoe raakt dit PALLAS en hoe raakt dit VWS? Is de mogelijke verhoging van het vermogen voldoende om het marktaandeel te herstellen? Welke risico's en gevolgen brengt dit met zich mee?

Ook het risico rond het aantrekken en behouden van personeel is in deze verslagperiode toegenomen, lezen we. Hoe wordt de impact hiervan zo klein mogelijk gehouden?

Voorzitter. De ADR geeft een oordeel met een beperking, omdat eind 2025 een betaling is gedaan die groter was dan strikt noodzakelijk. De minister zegt dat het de totale

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

bijdrage niet verhoogt en dat alleen een betaling in de tijd verschuift. Kan zij dit nog eens nader uitleggen? Kan de minister daarnaast aangeven wat de status is van de opvolging van de aanbevelingen over het financieel beheer en de aanbevelingen over governance en programmabeheersing? Was die opgelopen budgetspanning voorzien? Wanneer is de eigenstandige controlefunctie operationeel en hoe wordt zij ingericht?

Voorzitter, tot slot. Het moet eigenlijk echt gaan om de patiënten, de mensen die baat hebben bij wat PALLAS uiteindelijk kan opleveren. De Prostaatkankerstichting schrijft in een stukje: "Een nieuwe reactor alleen is niet genoeg. De isotopen die straks in PALLAS worden geproduceerd vormen de basis voor innovatieve behandelingen, zoals Pluvicto, met lutetium-177. In veel Europese landen krijgen patiënten al toegang tot deze behandelingen. Nederlandse patiënten lopen daarbij echter tegen beperkingen aan, omdat het middel niet door de sluis komt en dus niet wordt vergoed." Zij vragen ons te kijken naar de hele keten, van productieverwerking tot vergoeding. Dan gaat het natuurlijk niet alleen over Pluvicto. Ik ontvang graag een reactie van de minister hierop, zodat die miljardeninvestering uiteindelijk ook terechtkomt bij de mensen in Nederland die het nodig hebben.

Dank u wel.

De **voorzitter**:
De heer Bushoff, PRO.

De heer **Bushoff** (PRO):
Dank u wel, voorzitter. PRO staat er doorgaans niet echt om bekend heel erg enthousiast te zijn over kernenergie. Ik heb in het vorige debat ook al gezegd dat zulk soort debatten waarschijnlijk niet de voorpagina van de kranten gaan halen, maar mocht ik nu opeens de uitspraak doen dat wij heel erg PRO kernenergie zijn, zou dat misschien nog wat nieuws opleveren. Dat is niet het geval, maar we zijn wel PRO PALLAS. Dat heeft er alles mee te maken — mijn collega's zeiden het ook al — dat dit gaat om het ontwikkelen van medische isotopen. Dat is ontzettend belangrijk om bijvoorbeeld borst- en darmkanker te kunnen diagnosticeren, maar wordt ook gebruikt om ziektes als prostaatkanker te behandelen. Nu al is de huidige reactor eigenlijk een heel belangrijke op het wereldtoneel, want er worden zo'n 30.000 mensen met de isotopen uit Petten behandeld. Zo'n 60% tot 70% van de mensen in Europa wordt al vanuit de huidige reactor voorzien. Dat is eigenlijk echt best wel uniek en iets om best trots op te zijn. Het is dus ook heel logisch dat we zeggen: gegeven de onzekerheid in de wereld en in het belang van de patiënten willen we deze belangrijke positie die we nu al hebben behouden, maar eigenlijk ook versterken. Daarom is het ook heel logisch dat we voorstander zijn van de bouw van die nieuwe medische kernreactor.

Ik heb daar nog wel een aantal vragen over, maar een aantal kan ik ook skippen, want die hebben mijn collega's al gesteld. Ik ben nog wel benieuwd naar het volgende. Dat gaat over dat punt van die CANDU-reactoren, die zorgen voor prijsdruk op de markt voor lutetium-177 en voor een verlies van marktaandeel voor PALLAS. We hebben gelezen in de brief dat PALLAS ondertussen bezig is met een actualisatie van de businesscase en met kijken welke mitigerende maatregelen eventueel nodig zijn. Ik was wel benieuwd of de minister daar al iets over kan zeggen. In welke orde van grootte moeten wij denken? Wat voor mitigerende maatregelen? Moeten we ons zorgen maken of niet? Het leest nu als: het kan nog heel veel kanten opgaan. Ik ben eigenlijk wel benieuwd of de minister

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

daar iets meer duiding bij kan geven. Dat gaat met name om hoe groot het verlies van het marktaandeel is, wat de verwachting daarvan is en wat eventueel de mitigerende maatregelen zijn.

Het tweede punt waar ik eigenlijk ook nog wel een vraag over heb, gaat over het feit dat het idee ooit was om deze reactor in 2030 te gaan gebruiken. Dat zou namelijk ook het einde van de levensduur van de reactor in Petten zijn geweest. Nou heb ik uit eerdere debatten begrepen dat dat geen heel kritiek punt is in die zin dat we na 2030 een probleem zouden hebben als de bouw van de PALLAS-reactor echt vertraging op zou lopen. Maar goed, ik denk wel dat het streven moet zijn om het toch een beetje binnen de tijdsplanning en het budget te houden. In dat licht bezien, ben ik ook heel erg benieuwd wat de vertraging van zes maanden die nu weer is opgetreden, betekent. Dat zorgt er dus mogelijk voor — mijn collega van de VVD zei het ook al — dat het moeilijker is met producten en onderdelen met een hele lange levertijd. Daar kan het ook weer op van invloed zijn. Tegen wat voor vertragingen kijken we op een gegeven moment aan? Komt er op een gegeven moment wel zo'n kritiek punt dat we zeggen: nu moeten we ons zorgen maken over de vertraging die dit project oploopt, ook in het licht van de levensduur van de huidige reactor? Ik ben benieuwd of de minister daar ook nog iets over kan zeggen.

Tot slot sluit ik me ook aan bij de vragen over het opvolgen van de aanbevelingen. Die hoef ik niet te herhalen.

De **voorzitter**:
Dank u wel, meneer Bushoff. Meneer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (JA21):
Voorzitter, dank. Voor JA21 staat vandaag één vraag centraal: zorgen we ervoor dat PALLAS op tijd komt, binnen beheersbare kosten blijft en Nederland strategisch sterker maakt? PALLAS is belangrijk voor Nederland. Medisch, want medische isotopen zijn essentieel voor diagnose en behandeling van onder andere kanker. Hierdoor bieden we patiënten meer perspectief. Omdat isotopen niet langdurig opgeslagen kunnen worden, hebben we met productie in Nederland ook leveringszekerheid voor patiënten. Maar PALLAS is meer dan alleen een medisch project. Het is ook een kans om nucleaire kennis in Nederland op te bouwen en vast te houden. Dat vind ik als woordvoerder energie dan ook van groot belang. Nederland wil grotere nucleaire projecten realiseren en de ervaringen rondom bouw, vergunningen en de opbouw van de sector zijn een belangrijke leerschool voor de verdere grotere projecten. Daarom steunt JA21 het PALLAS-project van harte.

Voorzitter. Juist omdat JA21 dit project steunt, willen we scherp zijn op de risico's. De voortgangsrapportage laat meerdere risico's zien. De afronding loopt achter op planning, onderdelen met lange levertijd staan onder druk en er wordt gekeken naar een mogelijk verhoging van het vermogen van de centrale. Dat werd net al even genoemd. Dat zijn punten waarop grote projecten vaker vertraging door oplopen, met hogere kosten tot gevolg. Daarom is mijn eerste vraag aan de minister of zij kan garanderen dat PALLAS in 2032 commercieel in gebruik wordt genomen. Zo nee, wat zijn dan volgens de minister de grootste knelpunten en risico's? Welke maatregelen overweegt zij om 2032 wel haalbaar te houden? Formeel blijft 2032 de inzet, maar in de risicoplanning komt tegelijkertijd 2033 al in beeld. Kan de minister daar meer helderheid over geven? Stuurt

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

de minister nog op 2032 als harde datum? Welke buffers hebben we nog? Welke mijlpalen moeten in 2026 gehaald worden om verdere vertraging te voorkomen?

Voorzitter. Dan de kosten. De prognose van de eindstand ligt rond de 2,5 miljard euro. Eén maand vertraging kan al snel zo'n 18 miljoen euro kosten. Dat is belastinggeld. Met publiek geld moet zorgvuldig omgegaan worden. Daarom vraag ik de minister ook hoe groot zij de kans acht dat de post onvoorzien voldoende is. Kan zij toezeggen dat de Kamer bij de volgende voortgangsrapportage een helder overzicht krijgt van de financiële gevolgen van vertraging en van een eventuele verhoging van het vermogen van de centrale?

Voorzitter. Ook de kennisopbouw moet beter worden geborgd. PALLAS mag geen losstaand VWS-project zijn of worden. De kennis die in Petten wordt opgedaan moet straks benut worden voor nieuwe kerncentrales en andere nucleaire toepassingen. Is de minister bereid om samen met de minister en staatssecretaris van Klimaat en Groene Groei een concreet plan te maken om die kennis vast te houden en overdraagbaar te maken?

Voorzitter, tot slot de overgang van de HFR naar PALLAS. Kan de minister daar ook over garanderen dat de uitfasering van de HFR en de ingebruikname van PALLAS zo op elkaar aansluiten dat juist die leveringszekerheid van de medische isotopen niet in gevaar komt?

Ik ben even kwijt hoeveel tijd ik nou nog heb. Voordat ik afrond, wil ik toch wel even aanstippen dat ik heel erg blij ben dat ik hier naast mij een pro-kernenergieverhaal hoor, een pro-nucleair verhaal. De kans om dat te benoemen laat ik niet onbenut. Ik denk dat we dat ook niet moeten doen met de koppelkansen van de VVD. Dus volgens mij zie ik hier een mooie basis voor samenwerking.

De **voorzitter**:
U was over uw tijd heen, maar ik dacht: hier komt de uitsmijter. De heer Bushoff voelt zich niet echt uitgelokt, zie ik.

Dan zijn we aan het einde gekomen van de eerste termijn van de zijde van de Kamer. Ik kijk even naar de minister om te zien hoeveel tijd zij nodig heeft. We schorsen twintig minuten en gaan om 14.45 uur verder.

De vergadering wordt van 14.26 uur tot 14.48 uur geschorst.

De **voorzitter**:
Ik heropen de vergadering. We zijn nog steeds bij het commissiedebat (Groot project) PALLAS. We zijn gekomen bij de eerste termijn van de zijde van het kabinet. Ik wil de minister gewoon het woord geven. Mevrouw Hermans, heeft u een blokindeling of iets in die richting?

Minister **Hermans**:
Ja, voorzitter. Ik begin met een paar inleidende opmerkingen naar aanleiding van de inbreng van de Kamerleden. Daarna zal ik ingaan op alle vragen die gesteld zijn over de bouw en in het bijzonder de planning. Daarna kom ik bij de vragen over financiële zaken en de begroting. Daar zitten ook de governance en de aanbevelingen van de ADR in.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Tot slot kom ik bij de kennisbasis en de vragen die de heer Van den Berg, die nu vertrokken is, gesteld heeft over de verbreding naar de bredere nucleaire agenda.

Voorzitter. Door elk van de leden van de commissie is de strategische waarde van dit project benadrukt. Ik denk dat het gaat om vier strategische belangen die we veiligstellen met dit project. Het begint natuurlijk met de leveringszekerheid van medische isotopen voor patiënten; daar begon mevrouw Maeijer haar inbreng ook mee. De heer Bushoff zei ook al dat 30.000 patiënten elke dag gebruikmaken van de medische isotopen die in Petten worden geproduceerd. Nu is dat nog vaak voor diagnostiek, maar het gebeurt ook steeds vaker voor therapeutische toepassing. Dat is dus een van de belangrijke redenen waarom we de reactor in Petten, PALLAS, aan het bouwen zijn. Het tweede belang is het versterken van de nucleaire agenda, de nucleaire ambities en de kennisbasis, ten behoeve van de energietransitie en bijvoorbeeld de SMR's. Dat is ook door een aantal van u genoemd. Dan hebben we het economische belang: de werkgelegenheid en de ruimte en zekerheid voor start-ups, bijvoorbeeld op het gebied van nucleaire geneeskunde, die op en rondom Petten een plek kunnen krijgen. Tot slot is er de strategische autonomie. Het gaat om kennis op zowel het gebied van gezondheid als het gebied van energie, die van belang is in een onrustige wereld.

Ik denk dat als we steeds vanuit die verschillende belangen naar de waarde van dit project kijken, we goed voor de geest hebben waarom het kabinet in 2022 besloten heeft meer te investeren. Maar daar hoort natuurlijk wel bij dat er veel publiek geld in wordt geïnvesteerd, zoals terecht door ieder van u opgemerkt, en het dus een beheersbaar project moet zijn en blijven waar we goed zicht op houden, zodat we dit ook echt toekomstbestendig bouwen en nogmaals, die leveringszekerheid overeind houden, want daar is het uiteindelijk natuurlijk in de allereerste plaats om te doen.

In dat kader ga ik gelijk in op de vraag van de heer Van den Berg, die vroeg of ik kan garanderen dat de uitfasering van de HFR en de ingebruikname van PALLAS zo op elkaar aansluiten dat die leveringszekerheid niet gevaar komt. Alles in de planning is erop gericht om die overgang optimaal te laten verlopen. We weten natuurlijk wel dat die HFR al meer dan 60 jaar oud is, dus ook in de komende jaren is er kans op ongeplande uitval. Die kans zal toenemen, maar PALLAS doet er alles aan om uitval te voorkomen. Juist daarom sturen we nu zo strak op die planning, om die ingebruikname zo snel als mogelijk voor elkaar te krijgen en het uitfaseren van de HFR daarop aan te laten sluiten.

Voorzitter. Voordat ik op de precieze vragen over de bouw en de planning kom, geef ik antwoord op één vraag van mevrouw Maeijer over patiënten die in veel andere landen toegang hebben tot Pluvicto en in Nederland niet. Ze zei dat dat in Nederland niet wordt vergoed, terwijl we PALLAS juist in Nederland aan het bouwen zijn, en vroeg of ik niet nog eens naar die hele keten wil kijken, van productie tot vergoeding. Ik denk dat het belangrijk is om hier twee belangrijke taken of verantwoordelijkheden uit elkaar te houden die we bij VWS hebben en waar ik verantwoordelijk voor ben. Aan de ene kant is dat de beoordeling van geneesmiddelen en therapieën. Daar vallen ook nucleaire therapieën onder. Die worden beoordeeld door het Zorginstituut langs de vier pakketcriteria, waaronder effectiviteit en kosteneffectiviteit. Dat betekent dat dus ook voor deze geneesmiddelen geldt dat leidend is hoeveel gezondheidswinst het geneesmiddel oplevert en hoe dat zich verhoudt tot de extra kosten. Op basis van advisering van het Zorginstituut neem ik als verantwoordelijk minister vervolgens een

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

besluit. Dat VWS ook als aandeelhouder middelen heeft verstrekt voor de bouw van de PALLAS-reactor, verandert niets aan die criteria. Ik moet dat echt zuiver uit elkaar houden. Dat is de reactie op de vraag van mevrouw Maeijer over dit geneesmiddel.

Voorzitter. Ik ga door met de vragen over de bouw van PALLAS. Een vraag van de heer Vervuurt was wanneer ik verwacht meer duidelijkheid te kunnen geven over de eventuele gevolgen van de vertraging voor de uiteindelijke oplevering van het project. Zoals door een aantal van u terecht is opgemerkt, wordt er op dit moment aan een geactualiseerde planning gewerkt. Die verwacht ik in het derde kwartaal van dit jaar te ontvangen. Ik zal die bij de volgende voortgangsrapportage natuurlijk ook direct aan de Kamer aanbieden. In die geactualiseerde planning worden de samenhangende effecten van de ontwikkelingen in het detailed design, de kritieke paden en ook de ingezette beheersmaatregelen — daar zal ik zo nader op ingaan, want daar is ook naar gevraagd — integraal verwerkt, zodat we dan een bijgesteld beeld hebben. Dan kan ik ook de exacte gevolgen voor de planning, de kosten en de commerciële ingebruikname van het programma beter aangeven.

Zowel de heer Vervuurt als de heer Krul als mevrouw Wendel vroeg mij naar welke concrete maatregelen er nou worden genomen om te voorkomen dat de vertraging in het detailontwerp straks ook leidt tot verdere vertraging in de bouwfase. PALLAS heeft nu al maatregelen ingezet om de voortgang van het ontwerp en de aanpassing van het ontwerp te verbeteren. Dan moet u denken aan het versterken van de coördinatie tussen betrokken partijen, zodat bevindingen uit controles lopende de weg sneller kunnen worden afgestemd en verwerkt. Wat er ook gebeurt, is dat waar eerst gewerkt werd met grotere ontwerppakketten, om het zo maar even te noemen, het nu opgeknipt wordt in kleinere, beter beheersbare pakketten, zodat ook gerichter kan worden gestuurd op de afronding en prioritering van kritieke onderdelen. Met deze maatregelen is het streven van PALLAS om te voorkomen dat risico's uit het ontwerpproces doorschuiven naar de bouwfase. Dan bedoel ik dus echt de bouwfase van de reactor. Nog anders gezegd: door nu aan de voorkant heel precies alles in kaart te brengen en de tijd te nemen om alles zo goed mogelijk in de tijd te kunnen zetten, willen we voorkomen dat we aan de achterkant vertraging oplopen.

Mevrouw Wendel vroeg hoe we voorkomen dat het detailed design niet vertraagd wordt. Die vraag heb ik beantwoord. Dat heb ik dus net gezegd.

Mevrouw Maeijer: hoeveel vertraging is realistisch? Van dat detailed design komt dus eind van het jaar een nieuwe planning. Ik kan nu echt niet vooruitlopen op wat dat betekent voor de totale planning en eventuele vertragingen. Wij zullen natuurlijk wel op die manier straks naar de nieuwe planning kijken. Ik zal daar in de volgende voortgangsrapportage ook nader op ingaan op basis van de geactualiseerde gegevens die we dan van PALLAS hebben gekregen.

Voorzitter. Mevrouw Maeijer vroeg mij ook: zijn er kosten gemoeid met een latere oplevering? Het is in Nederland al lang geleden dat er een kernreactor is gebouwd; ik geloof dat mevrouw Maeijer dat ook memoreerde. Nucleaire projecten, zoals het bouwen van reactoren, zijn überhaupt groot, langdurig en complex. Dat betekent dus ook dat alle procedures eromheen, maar ook de besluitvorming, soms meer tijd vragen dan bij gangbare bouwprojecten. Dat betekent dus dat een latere oplevering kan leiden tot hogere projectkosten. In de voortgangsrapportage is aangegeven dat één maand

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

vertraging gemiddeld 15 miljoen tot 18 miljoen kan kosten — ik dacht dat ook de heer Van den Berg daarnaar verwees — maar het exacte bedrag hangt wel af van het moment waarop de vertraging optreedt en natuurlijk de oorzaak ervan. We hebben afgesproken en vastgelegd dat het in eerste instantie natuurlijk aan NRG PALLAS is om de financiële gevolgen binnen het programma op te vangen. Als dat niet lukt, dan zullen zij zich tot ons moeten wenden en zal er een integrale weging gemaakt moeten worden, maar de kern, de basisafspraak, is dat NRG PALLAS dat zelf opvangt.

Dan vroeg de heer Van den Berg mij of ik nog stuur op 2032 als harde datum. Op dit moment gaat NRG PALLAS nog uit van een ongewijzigde commerciële ingebruikname. Dat is in 2032, dus iets later dan 2030, waar de heer Bushoff naar verwees. Maar er wordt dus gewerkt aan die geactualiseerde planning, waar ik al naar verwees, die in het derde kwartaal van dit jaar beschikbaar komt. Nogmaals, er wordt ook echt de tijd voor genomen om dat ontwerp echt zorgvuldig te doen, zorgvuldig af te ronden, juist om te voorkomen dat we risico's doorschuiven naar een later moment in de uitvoering waarop het veel moeilijker is om nog bij te kunnen sturen.

De heer Van den Berg vroeg mij ook of ik kan garanderen dat het lukt in 2032. Het hele eerlijke antwoord is dat ik dat niet ga doen. We zitten nu in 2026. Bij zulke grote, langdurige projecten garandeer ik dat niet, maar vooralsnog gaat PALLAS nog steeds uit van die ingebruikname in '32. Nogmaals, we wachten op die geactualiseerde planning.

De heer Van den Berg vroeg mij wat een eventuele vermogensverhoging van 25 megawatt naar 30 megawatt zou betekenen voor de planning en de financiën. Ik kan nog niks zeggen over wat dat concreet kan betekenen, omdat een verkenning door PALLAS van een mogelijke verhoging op dit moment ook nog loopt. In het huidige ontwerp is er rekening mee gehouden dat die mogelijke verhoging naar 30 megawatt op een later moment technisch mogelijk is. Er wordt nu gekeken wat de gevolgen zouden zijn als je dat al tijdens de nieuwbouwfase zou doen. Daarbij kijken we natuurlijk heel nadrukkelijk naar effecten op planning, kosten en uitvoering. Er is nog niet een formeel verzoek bij ons binnengekomen om die verhoging daadwerkelijk te gaan doorvoeren. PALLAS zit echt nog in de analysefase.

Voorzitter. Ik denk dat ik daarmee ook de vraag van de heer Vervuurt heb beantwoord, die in het verlengde lag hiervan, en ook die van mevrouw Maeijer, die mij vroeg welke gevolgen een eventuele scopewijziging heeft. Die worden dus niet automatisch overgenomen. Ze moeten eerst de gevolgen per wijziging in kaart brengen. Alleen op basis van een integrale weging kan dan besluitvorming plaatsvinden.

Voorzitter. Mevrouw Wendel zei dat de planning ook ziet op de inkoop van onderdelen met een lange levertijd. Ze vroeg wat de gevolgen hiervan zijn en wat we doen om die zo veel mogelijk te beperken. We zien dat de vertraging in het design gevolgen kan hebben voor de tijdige inkoop van onderdelen met een lange levertijd, omdat het ontwerpen, het inkopen en het uitvoeren natuurlijk heel nauw met elkaar samenhangen. Daarom hebben ze in de coördinatie die aanvullende maatregelen genomen die ik eerder ook al noemde, zoals dat opknippen in pakketten. Hier moeten we ook een beter zicht op krijgen bij die geactualiseerde planning.

Voorzitter. De heer Vervuurt en de heer Bushoff vroegen mij naar de afhankelijkheid van lutetium in de toekomst en hoe die straks samenhangt met de businesscase en de

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

exploitatie. U heeft gelijk dat de kracht van de PALLAS-reactor juist is dat die een breed aanbod aan isotopen kan produceren. Ik geloof dat de heer Bushoff dat zei. Op basis van klinische onderzoeken die we nu al kennen, is al te zeggen dat de komende tientallen jaren nog een groot aantal isotopen zal worden toegevoegd aan het assortiment van NRG PALLAS. Op dit moment zijn dat molybdeen en lutetium. Zolang medicijnen op basis van andere isotopen nog in ontwikkeling zijn, zal PALLAS wel de effecten ondervinden van de concurrentie van lutetium producerende CANDU's, waar ook door een aantal van u aan gerefereerd is. NRG PALLAS onderzoekt op dit moment hoe groot dat effect precies is. Naast naar de aangepaste detailed design-planning wordt dus ook naar de businesscase gekeken.

Voorzitter. Een aantal van u vroeg wanneer die geactualiseerde businesscase komt. Dat zal tegelijk met de planning naar de Kamer komen in de volgende voortgangsrapportage. Ik verwacht dat wij de aangepaste businesscase iets na de zomer krijgen, maar dan wil ik die echt nog even kunnen doorlopen met technische experts en financiële adviseurs, zodat we een goed oordeel kunnen vormen en u er goed over kunnen informeren in die voortgangsrapportage. Mochten die uitkomsten nou reden geven om u eerder te informeren, dan doe ik dat natuurlijk vanzelfsprekend.

De heer Krul vroeg nog welke scenario's we onderzoeken om de concurrentiepositie van PALLAS op de lange termijn te versterken. In eerste instantie ligt ook hier de verantwoordelijkheid bij PALLAS om te verkennen welke scenario's er zijn voor de versterking van die positie, juist ook omdat die belangrijk zijn voor het actualiseren van de businesscase. Als wij die businesscase hebben, dan zullen we ook beoordelen hoe er over dat soort scenario's is nagedacht. Mogelijk hebben we daar zelf dan ook nog aanvullende vragen over, want ik vind dit een terechte vraag van de heer Krul.

Voorzitter. Mevrouw Maeijer vroeg nog naar het aannemen van personeel. Ze zei dat dat moeilijker wordt en vroeg hoe we die impact zo klein mogelijk houden. We hebben in de voortgangsrapportage daar ook iets over opgenomen. Op 1 juli van afgelopen jaar is de nieuwe website van NRG PALLAS live gegaan, die het bedrijf opnieuw positioneert en ook echt bedoeld is om personeel uit de omgeving aan te trekken om te komen werken bij PALLAS. En er wordt heel hard gewerkt aan het behoud van trainees. Daarom wordt er ook ingezet op bijvoorbeeld het harmoniseren van arbeidsvoorwaarden van PALLAS om nog beter in de markt te liggen. En er is een taakgroep opgericht om de voertaal binnen de gehele organisatie weer dezelfde te laten zijn. Daar zal een voorstel over worden gepresenteerd. Dit is allemaal om het ook internationaal aantrekkelijk te maken om bij PALLAS te komen werken.

Voorzitter. Dan kom ik in het verlengde hiervan bij een aantal vragen die gesteld zijn over de kosten. Mevrouw Wendel vroeg: hoe zorgen we nou dat die kosten beheersbaar blijven en dat er niet ieder jaar tientallen miljoenen bijgeplust moeten worden? De governance zoals we die hebben ingericht biedt VWS zowel als financier als als aandeelhouder expliciete zeggenschapsrechten bij grote afwijkingen in de scope, in de planning en ten aanzien van risico's. Dat kan leiden tot bijsturing, aanvullende voorwaarden, eventueel het opschorten van financiering of escalatie naar een bestuurlijk niveau. Daarmee beschikt VWS, en ik als verantwoordelijke bewindspersoon, over een aantal duidelijk afgebakende interventiemogelijkheden en ook interventiemomenten binnen de governance van NRG PALLAS en het nieuwbouwprogramma. Dat is eigenlijk een herhaling van wat ik net zei. Wij kunnen dus op momenten ingrijpen.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De heer Van den Berg vroeg mij naar de post onvoorzien en of die 146 miljoen nou voldoende is. Die post onvoorzien van 146 miljoen is er inderdaad binnen de zogenaamde baseline 9. Die post is bedoeld als buffer voor risico's en onzekerheden binnen het programma. PALLAS geeft aan dat tot op heden nog geen beroep is gedaan op die post onvoorzien, maar ik zeg er wel bij dat het natuurlijk een groot, complex en langdurig nucleair programma blijft. We blijven die risico's en onzekerheden dus nauwgezet volgen, net als het eventueel inzetten van de beschikbare beheersmaatregelen. Ik zal de Kamer daar natuurlijk periodiek over blijven informeren, als nodig ook eerder dan die halfjaarlijkse momenten.

Voorzitter. Mevrouw Wendel vroeg nog naar de actuele gevolgen voor kosten van de grondstoffen, materialen en werkzaamheden naar aanleiding van de geschetste geopolitieke en economische ontwikkelingen in de laatste voortgangsrapportage. Dit is echt een aandachtspunt. Dat zie je internationaal overigens breder bij nucleaire projecten, omdat er sprake is van de zogenaamde nucleaire renaissance. Er worden veel nucleaire projecten gebouwd, dus er wordt hard getrokken aan mensen die dat kunnen. Iedereen heeft materialen nodig. Je ziet dus een druk op de internationale toeleveringsketens, op de beschikbare specialistische capaciteit en daarmee ook op levertijden van bepaalde componenten. Tot nu toe is het beheersbaar, maar ook dit blijven wij volgen. Ik hoop ook dat die geactualiseerde planning en businesscase ons weer nieuwe of betere inzichten geeft in of we daar mogelijk nog aanvullende mitigerende maatregelen moeten nemen.

Voorzitter. Dan is er nog een aantal vragen gesteld over de governance. Ik begin met de vraag van de heer Krul hoever we zijn met de opvolging van de aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer. Daar wordt hard aan gewerkt. De ambitie is om die lijst van aanbevelingen dit jaar te kunnen implementeren. Daarbij is de ene wat makkelijker en sneller geïmplementeerd dan de andere. De heer Krul vroeg mij: wat is nou de meest urgente? Ik heb eigenlijk niet één meest urgente. Ik vind de samenhang in het lijstje van aanbevelingen relevant en van belang. Daarom werken we aan de implementatie van allemaal. Bijvoorbeeld de Eigenstandige Control Functie, die ik me goed kan voorstellen, is wat lastiger te implementeren dan een aanbeveling om de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering te bevragen en de uitkomsten van de audits op te vragen. Ik vind ze allemaal belangrijk. De ene gaat nou eenmaal gewoon wat sneller dan de andere, maar aan alles wordt gewerkt.

Mevrouw Maeijer vroeg ook naar die Eigenstandige Control Functie. Daar wordt dus aan gewerkt. Het streven is om ook die in 2026 te hebben geïmplementeerd.

Mevrouw Maeijer vroeg ook nog naar de opgelopen budgetspanning. Die was voorzien. Het gaat hier om een indexatieverlies. Dat is het antwoord op de vraag of we daarop voorbereid waren en die zagen aankomen.

Voorzitter. Mevrouw Wendel vroeg mij of wij op basis van advies van de accountant budgetmutaties gestructureerd bij willen houden en die op willen nemen in de voortgangsrapportage. Dat wil ik toezeggen. Ik vraag even aan mijn ambtenaren of dat al meegaat in de volgende voortgangsrapportage eind van dit jaar of dat het inzichtelijk wordt in april volgend jaar. Dat wordt in de voortgangsrapportage van april volgend jaar voor het eerst inzichtelijk, maar we gaan dit doen.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Voorzitter. Dan was er nog een vraag van mevrouw Maeijer over de 63,7 miljoen. De ADR zegt daarover in de rapportage dat in dat geval niet is voldaan aan de vereisten voor rechtmatigheid. Mevrouw Maeijer vraagt of ik kan vertellen hoe dat heeft kunnen gebeuren en hoe we dat in de toekomst gaan voorkomen. Als gevolg van de vertragingen in het detailontwerp zijn bepaalde bouwwerkzaamheden later gestart. Hierdoor heeft PALLAS in 2025 minder kosten gemaakt dan eerder was geprognosticeerd. Hierdoor had PALLAS, nadat we al eerder middelen hadden gestort, eind 2025 dus meer middelen in kas dan eerder was voorzien. Daarmee was het saldo dus hoger dan strikt noodzakelijk. Om herhaling te voorkomen worden op de begroting de beschikbare middelen nog scherper in lijn gebracht met de liquiditeitsbehoefte van PALLAS en worden toekomstige stortingen strakker getoetst aan de daarbij behorende regelgeving.

Er was nog een enkele vraag over de kennisbasis: hoe het project-PALLAS kan helpen bij het verstevigen van het nucleaire cluster en in hoeverre de staatssecretaris van KGG ook is aangehaakt. Om met dat laatste te beginnen: de staatssecretaris van KGG is zeer goed aangehaakt. We voeren hier overleggen over en zullen dat blijven doen, mede naar aanleiding van het SEO-rapport Bouwen op ervaring. Dat rapport laat heel mooi zien wat de maatschappelijke meerwaarde is van het PALLAS-programma voor de ambitie van die kabinet op het gebied van kernenergie. In de brief van de staatssecretaris van KGG van, volgens mij, afgelopen vrijdag, Routekaart 7 GW Kernenergie, wordt daar ook verder op ingegaan. Daarin staat ook de meerwaarde beschreven, die wij samen zien en het kabinet ook echt, van goede samenwerking en afstemming tussen beide ministeries en staat beschreven wat het nieuwbouwprogramma PALLAS kan betekenen voor de bredere ambities en de SMR's, waar een aantal van u ook op wees.

Voorzitter. De heer Vervuurt vroeg mij hoe we de strategische onderzoeksagenda betrekken bij de bredere keuzes van het kabinet rond innovatie, biotech en het investeringsklimaat. Hierin trek ik samen met de collega van EZK op. We kijken samen hoe we dat hele systeem van radiofarmaca kunnen versterken. We voeren ook het gesprek met betrokken partijen van de onderzoeksagenda. Die onderzoeksagenda levert dus belangrijke input en geeft handvatten en aanknopingspunten om belemmeringen en kansen voor het versterken van dat ecosysteem op te pakken. Aanvullend: we hebben in het kabinet de Ministeriële Taskforce Toekomstige Welvaart en Vestigingsklimaat. Ook vandaaruit kijken we naar een voorstel voor het versterken van dat systeem van radiofarmaca.

Tot slot, voorzitter, een vraag van de heer Vervuurt over welke rol ik zie voor initiateven als NUCMED-NL, die juist proberen om die keten van onderzoek, ontwikkeling en toepassing beter te verbinden. Ik sluit me aan bij de woorden van de heer Vervuurt. Ik vind het van groot belang dat die partijen in dat hele systeem elkaar blijven vinden, zowel op het gebied van onderzoek als op het gebied van innovatie-inspanningen. Ik heb dan ook mede opdracht gegeven om het platform NUCMED-NL te ontwikkelen, waar die verschillende partijen worden samengebracht.

Voorzitter. Daarmee hoop ik de vragen beantwoord te hebben en aan een verzoek van de heer Krul voldaan te hebben, maar dat verzoek was buiten de vergadering gedaan.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De **voorzitter**:
Ik dank de minister, ook voor het tempo dat zij heeft gehanteerd. Dat is fijn. We zijn aan het einde gekomen van de inbreng van de minister. Ik kijk even naar de Kamerleden. Ik zie mevrouw Maeijer met een vraag.

Mevrouw **Maeijer** (PVV):
Ik wilde een vraag stellen. De heer Krul zei heel enthousiast en ook wel een beetje verwonderd dat het de eerste keer was in zijn Kamerlidmaatschap dat een minister geen vragen kreeg.

Minister **Hermans**:
Dat is ook voor mij de eerste keer.

Mevrouw **Maeijer** (PVV):
Dus bij dezen. Wat ik lastig vind als ik deze stukken lees, is het volgende. Maar goed, ik ben een leek. Ik zie het grote belang, het grote plaatje, maar ook de risico's. De rapporten benoemen ook een aantal risico's. Ik hoor de minister zeggen: "We wachten op de geactualiseerde planning. We wachten op de businesscase. Ik kan eigenlijk nog niet aangeven wat dat precies betekent." Zegt zij daarmee dan dat de Kamer gerust verder kan gaan met haar dag en dat het goed gaat? Of maakt ze zich zorgen? Wat moet ik hier nou uit afleiden? Aan de ene kant snap ik dit antwoord, maar aan de andere kant worden ook risico's geschetst die potentieel best gevolgen kunnen hebben. Ik zoek dus een beetje naar waar we nu eigenlijk staan.

Minister **Hermans**:
Die vraag begrijp ik. De reden waarom ik dat een paar keer benadrukt heb, is dat ik het belangrijk vind om dat nieuwe ontwerp en die nieuwe businesscase te ontvangen. Pas dan kan ik mij goed een beeld vormen van wat concreet de effecten zijn op kosten, op planning, op ingebruikname et cetera. Ik wil voorzichtig zijn met daarop vooruitlopen, omdat dit echt langjarige, complexe projecten zijn. Daar nu even voor de vuist weg op vooruitlopen doet geen recht aan die complexiteit. Tegelijkertijd snap ik de vraag van mevrouw Maeijer heel goed, want we zien een aantal ontwikkelingen en berichtgeving over wat het nou betekent dat die Canadese reactoren ook lutetium kunnen gaan maken en over wat die grote vraag naar producten, kennis en mankracht nou betekent in de hele nucleaire sector, internationaal. Dat zien we natuurlijk allemaal gebeuren. Ik wil daar ook echt een beter beeld van krijgen. Gaat dit op de langere termijn, dus richting de ingebruikname en het daadwerkelijk starten van de bouwfase, nou effecten hebben?

Tegelijkertijd denk ik wel dat het altijd goed is dat de Kamer kritisch en alert blijft. Dat zal ik zelf ook blijven. Wat betreft "gaat u maar rustig slapen": uitgerust zijn is sowieso goed, ook om een kritische controlerende rol aan te kunnen nemen. Er is geen reden voor paniek, zou ik nu zeggen. Ik vind wel dat je bij dit soort grote projecten altijd scherp en alert moet zijn. Als dit soort situaties zich voordoen, komt het echt aan op het aanleveren van nieuwe informatie en vanuit ons in eerste instantie op doorvragen, doorvragen, doorvragen, voordat ik u informeer, bijvoorbeeld waar het gaat om of het nou verstandig is om nu al die stap te maken naar meer vermogen. We zijn natuurlijk zelf ook aan het kijken wat die productie van lutetium in die Canadese reactoren, die CANDU-reactoren, nou betekent. Dan zien we ook wel dat we weten dat reactoren als nu de HFR-reactor en straks PALLAS flexibeler zijn in het kunnen produceren van meerdere medische isotopen. We weten ook dat die ontwikkeling enorm doorgaat. Daarom zeg ik: geen

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

reden voor paniek. Daarin zit echt wel potentie en een kans voor PALLAS om de businesscase op een goede manier daarop aan te passen en in te stappen. Maar het is zo dat die aangepaste planning en die aangepaste businesscase wel belangrijk zijn om dat beeld straks in het vierde kwartaal echt scherper ook aan u te kunnen presenteren. Ik begrijp ook heel goed die wens van mevrouw Maeijer.

De **voorzitter**:
Dit is een hele coöperatieve commissie. Er wordt goed naar elkaar gekeken. Hebben anderen nog interrupties? Nee. Dan wil ik het hierbij laten qua de eerste termijn van de zijde van het kabinet. Ik ga gelijk door met de tweede termijn. Dat kan kort. Eén minuut spreektijd. De heer Vervuurt.

De heer **Vervuurt** (D66):
Dank u wel, voorzitter. Om te beginnen zou ik graag een tweeminutendebat aan willen vragen. Dat doe ik deels voor mezelf en deels voor de heer Van den Berg, die helaas verhinderd is voor het restant van dit debat.

Dank voor de beantwoording van de minister. Ik denk dat ze heel duidelijk heeft gesteld hoe we keuzes moeten maken op basis van de informatie die er nu is en dat we dat in goed overleg doen, niet alleen met PALLAS, maar ook met het ministerie en de Kamer. Dat is dus goed.

Ik ben toch nog altijd wel heel erg benieuwd naar die samenwerking, naar die grote ketenaanpak, naar de meerdere partijen die erbij zitten. Haken die goed aan? Benutten we nu het volledige potentieel, niet alleen op het vlak van de productie van medische isotopen, maar ook gewoon op het vlak van bijvoorbeeld de economische potentie voor Noord-Holland Noord, waar eerder ook al naar verwezen werd. Moet er een campus bij of niet? Kan dat? Zit daar potentie in? Misschien is het op dit moment te vroeg om al deze vragen te beantwoorden, maar ik denk wel dat het handig is, gezien de opties die er bestaan, om iedereen zo goed mogelijk aangehaakt te houden om ook daarin de kansen te verkennen en waar mogelijk ook te verzilveren op de langere termijn. De vraag aan de minister is of ze daar mogelijk nog iets over kan zeggen en hoe ze dat gaat borgen in het verloop van het proces.

De **voorzitter**:
Dank u wel. De heer Krul.

De heer **Krul** (CDA):
Ik kan het heel kort houden, voorzitter. Het tweeminutendebat is aangevraagd. Daarover heb ik een opmerking richting de griffie en onszelf. De minister heeft een paar termijnen genoemd: de businesscase moet nog bestudeerd worden en komt misschien einde jaar. Ik denk dat het verstandig is om het tweeminutendebat gewoon daarna in te plannen, want het zou misschien een beetje zonde zijn als we daarna nog een keer extra terug moeten komen als we die extra informatie hebben. Misschien kan er rekening mee gehouden worden dat we wat meer stukken krijgen en de voortgangsrapportage eraan komt en dat we dat tweeminutendebat daarna inplannen.

Voor de rest dank ik de minister voor de uitgebreide en goede beantwoording.

De **voorzitter**:

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Mevrouw Wendel.

Mevrouw **Wendel** (VVD):
Dank, voorzitter. Allereerst dank aan de minister voor de uitgebreide beantwoording van al onze vragen. Ook dank aan PALLAS voor de ontvangst van afgelopen maandag, toen ze toch hun stinkende best hebben gedaan om ons als zorgwoordvoerders een inkijkje te geven in het nucleaire proces, als ik het zo mag zeggen, en om ons een beetje nucleaire kennis bij te brengen. Dat helpt enorm om dit debat ook inhoudelijk sterk te voeren, vind ik zelf in ieder geval.

Ik denk dat we als Nederland echt trots mogen zijn op een project als dit, dat ons ook strategisch gezien zo'n belangrijke positie geeft en waarmee we 30.000 patiënten per dag kunnen helpen. Ik denk dus dat we dat echt moeten koesteren. Tegelijkertijd zijn wij, zoals ik mijn eerste termijn ook al zei, uiteraard ook kritisch, omdat het natuurlijk ook een risicovol project is. Wij zullen ondanks ons grote enthousiasme het project dus uiteraard ook met een kritische blik volgen.

Dank.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Mevrouw Maeijer.

Mevrouw **Maeijer** (PVV):
Dank, voorzitter. Dank ook aan de minister voor de uitgebreide beantwoording. Ik zou zelf ook graag nog een keer bij PALLAS op bezoek komen, maar helaas kon ik afgelopen maandag niet vanwege andere verplichtingen in de Kamer. Wie weet volgt dat later nog.

Wij kijken uit naar de voortgangsrapportage in het vierde kwartaal, met een beter beeld van de planning, de businesscase en de risico's. Ik ga er dan ook van uit dat de Kamer eerder wordt geïnformeerd als er toch onverwachte zaken naar voren komen en dat we niet gaan zitten wachten op het vierde kwartaal en het officiële stuk.

Tot slot. In mijn eerste termijn maakte ik een vergelijking tussen de bouw van PALLAS en een vergoeding van een medicijn. Ik snap dat de minister dat uit elkaar haalt. Tegelijkertijd voelt het ook wel wrang als we enerzijds investeren in de productie van isotopen en aan de andere kant zien dat dat niet altijd terechtkomt bij de mensen die dat nodig hebben. In dat kader vroeg ik de minister niet alleen naar de investering te kijken maar ook naar het grotere plaatje, zeg maar. Zet in op PALLAS, maar ook op het verbeteren van de keten, zodat wat PALLAS uiteindelijk gaat doen ook zo veel als mogelijk terechtkomt bij de patiënten in Nederland die dat nodig hebben.

De **voorzitter**:
En de heer Bushoff ziet af van zijn tweede termijn. Ik kijk even of de minister vijf, zes, zeven, acht of negen minuten nodig heeft. Ik schors vijf minuten.

De vergadering wordt van 15.26 uur tot 15.28 uur geschorst.

De **voorzitter**:
Ik heropen de vergadering. We zijn bij de tweede termijn van de zijde van het kabinet.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Minister Hermans, aan u het woord.

Minister **Hermans**:
Dank, voorzitter. Ik begin met de vraag van de heer Vervuurt over de samenwerking tussen alle betrokken partijen, over iedereen aangehaakt houden en over hoe we dat in het proces borgen. Ik deel dat belang heel erg, dus ik zal samen met de staatssecretaris van KGG het voortouw blijven nemen, zodat dat allemaal gebeurt. Ik denk dat er ook een paar mooie dingen lopen. Ik verwees al naar de taskforce, maar het event Made for Nuclear is misschien ook nog het noemen waard. Afgelopen najaar was dat volgens mij, in een theater in Bussum, als ik het me goed herinner. Misschien was het wel in Hilversum. Het was in elk geval in een theater. Alle nucleaire partijen waren er. PALLAS was er, maar ook een aantal innovatieve partijen aan de SMR-kant. Ik denk dat een heel mooi voorbeeld was, een dag met al die kennis, waarop al die partijen door elkaar liepen en met elkaar in gesprek waren. We kijken nu ook hoe daar een vervolg aan gegeven kan worden. Dat is in reactie op de vraag van de heer Vervuurt.

Dan mevrouw Maeijer. Ik bevestig dat als ik informatie krijg of heb waarvan het belangrijk is om die eerder met de Kamer te delen dan in de voortgangsrapportage in december, ik dat dan natuurlijk zal doen, zodat dit project kritisch gevolgd kan blijven worden; de heer Krul zei dat al en mevrouw Wendel in tweede termijn. Dat is ook terecht en goed.

Tot slot verwees mevrouw Maeijer naar het medicijn, waar ik ook in de eerste termijn een aantal dingen over gezegd heb. Ik noemde al het belang dat ik eraan hecht om me te houden aan die zorgvuldige procedure zoals we die hebben afgesproken met het Zorginstituut. Daar waar we dingen kunnen verbeteren in die hele keten, zullen we daar natuurlijk altijd naar kijken, maar in dit specifieke geval doe ik toch ook echt een oproep aan de farmaceut om een nieuw dossier in te leveren, want dat geeft het Zorginstituut weer het materiaal en de informatie om een weging te maken.

Voorzitter. Dan heb ik daarmee de vragen beantwoord. We spreken elkaar op enig moment weer over het nieuwbouwprogramma PALLAS.

De **voorzitter**:
Veel dank. Dan zijn we aan het einde gekomen van de tweede termijn, de gehele tweede termijn. Ik heb nog enkele toezeggingen. Even checken of die kloppen.

Voordat ik dat doe: er is een tweeminutendebat aangevraagd door het lid Vervuurt. Dat verwijs ik door. Ik kan mij voorstellen dat het moeilijk wordt voor het zomerreces, maar dat begrijpt u wel. In ieder geval wordt het verzoek doorgeleid.

Ik heb twee toezeggingen op hoofdlijnen.

- Punt één. In de volgende voortgangsrapportage, rond oktober ergens, wordt een actualisatie opgenomen van de planning, alsmede een actualisatie van de businesscase. Ook wordt de Kamer daarbij bericht over eventuele externe effecten en gevolgen.
- Twee. In de voortgangsrapportage worden ook de budgetmutaties meegenomen.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De vraag is of dat de voortgangsrapportage van april 2027 is of al een eerdere. Ik kijk naar de minister.

Minister **Hermans**:
Ik wilde nog even op de vorige toezegging terugkomen. U zei dat daarin ook de externe effecten of gevolgen worden meegenomen. Het gaat dan om de gevolgen voor planning, budget … Ja, ik zie geknik. Dan bedoelen we hetzelfde.

Die andere was mijn toezegging aan mevrouw Wendel. Die budgetmutaties gaan we opnemen, maar ik weet niet of dat al in de volgende voortgangsrapportage zit of in die daarna, in april. Ik denk dat tweede.

De **voorzitter**:
Precies. Daarom noemde ik ook voor de zekerheid de tweede optie.

Helemaal goed. Dan zijn we aan het einde gekomen van dit commissiedebat. Ik dank iedereen voor de interesse, op afstand, hier, de minister en de Kamerleden. Ik sluit de vergadering.

Sluiting 15.32 uur.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl